

SLOVENSKI PRAVNIK

Leto XLIV.

Ljubljana, 1930.

Št. 9.—10.

Poravnava na mapno mejo.

Dr. Ivan Širko.

Pravni primer, obravnavan pod gornjim naslovom v Pravniku l. 1926., stran 65, se je nadaljeval tako zanimivo in poučno, da se mi zdi vredno, ga objaviti in ob njem razpravljati o vprašanju veljavnosti take poravnave na mapno mejo in to tem bolj, ker objavlja zbirka odločb stola sedmorice pod števil. 120., stran 159., isti primer pod naslovom: »Tožbeni zahtevek, da je tožitelj lastnik zemljišča, kakor kaže mapna meja, je dovolj določen«, a nadaljnje pravdanje kaže, da to ni res in da je treba ta nauk popraviti.

Radi preglednosti naj ponovim. V nespornem postopku radi ureditve sporne meje je sodišče pod Nc I 79/23 določilo mejno črto med gozdoma M. in N. pravnomočno in jo zaznamovalo z mejnimi znamenji, količki in jamicami.

V nastopni lastninski pravdi, oprti ne morda na priposestvovanje, marveč na trditev, da se je M. pogodil z N. že pred to sodno določitvijo meje, da naj velja kot meja med njunima gozdoma mapna črta prenešana v naravo, kakor jo po katastrski mapi izkaže zemljemerec, je M. dosegel sodbo stola sedmorice pod C 178/23, ki se je glasila: »Toženi N. je dolžan priznati, da je tožnik M. lastnik zemljišč p. št. 897/2 in 897/3 d. o. G. v obsegu, kakor ga kaže katastrska mapa, vzdrži naj se vsakega poseganja v to zemljišče in naj povrne stroške...«

Razlogi so povedali, da je to ugotovitvena sodba in da utegne M. po uradnem zemljemercu odmeriti mejo po mapi.

M. pa ni dal tega po zemljemercu takoj izvršiti, pač pa je propadli N. kljub tej sodbi posekal na spornem svetu en hrast in ga spravil. Zmagoviti M. ni proti temu začasno ničesar ukrenil, mesec dni pozneje pa je tudi sam posekal na tem prostoru en hrast in ga spravil. Propadli N. je nato naperil proti njemu tožbo radi motenja posesti pod C 253/25 in zmagoviti M. je bil pravnomočno obsojen, da je motil posest in da se mora v bodoče vzdržati vsakega poseganja

v Novo posest. Vsled tega sklepa je M. tudi takoj plačal odškodnino za prej omenjeni posekani hrast.

Sedaj je M., opirajoč se na sodbo stola sedmorice, pozval dne 2. januarja 1926 zemljemerca, in sicer starejšino tamošnje katastrske uprave, da mu je v naravi pokazal mapno črto in v tej črti, ki je bila za M. ugodnejša kakor ona, ki jo je sodišče ugotovilo v nespornem postopku, je M. zakopal štiri kamne kot mejnike in z njimi označil mapno mejno črto, prenešeno v naravo kot svojo bodočo mejo napram N. Zemljemerec je bil pozval N., da prisostvuje merjenju in določitvi te mapne črte, toda N. se ni odzval.

Sklicujoč se na zgoraj omenjeni pravnomočni sklep o motenju posesti, izdanem glede spornega ozemlja pod C 253/25, je sedaj N. predlagal proti M. pod E 21/26 izvršbo s tem, da ukaže sodišče M. pravkar postavljene kamne — mejnike odstraniti, oziroma, da pooblasti sodišče njega, da jih odstrani na M-ove stroške. Sodišče je temu predlogu ugodilo na obeh stopnjah, vendar je druga instanca izrekla v svoji rešitvi, da bi se mogli zavezančevi, t. j. M-ovi ugovoriti, da je ravnal le v smislu sodbe stola sedmorice, uveljaviti zgolj v obliki tožbe pod § 35/2 i. r. (?), v kateri bi se preizkusilo, ali se je N-u s polaganjem mejnikov res godila krivica ali ne. Take tožbe pa M. kljub temu migljaju ni vložil in N. je na stroške zmagovitega M. odstranil od tega kamne — mejnike, postavljene po zemljemerčevi izmeritvi.

Sedaj je M. naperil proti N-u odškodninsko tožbo pod C 148/26 na plačilo obeh hrastov, posekanih na spornem prostoru, namreč tistega, ki ga je posekal propadli N. in potem onega, ki ga je sicer posekal zmagoviti M. sam, toda plačal N-u odškodnino zanj, ko je bil izgubil zgoraj omenjeno pravdo radi motenja posesti pod C 253/25. M. je opiral svojo tožbo na trditev, da je zemlja do izkazane katastrske meritve njegova last in da sta bila vsled tega tudi oba hrasta njegova last. Njegov zahtevek sta obe stopnji zavrnila iz razloga, da se je nahajal N. v pošteni posesti ter je druga stopnja še povedala v svojih razlogih, da z zgoraj navedeno sodbo stola sedmorice nikakor ni premenjena meja, določena v nespornem postopku v naravi, dokler ni v naravi sam ugotovljen potek katastrske meje, katero bi bil potem N. dolžan spoštovati.

Sedaj je pod E 54/27 M., oprt na sodbo stola sedmorice (C 178/23) predlagal izvršbo (E 54/27), da naj dovoli sodišče prisilno postavitev mejnikov v črti, ki jo pokaže uradni evidenčni zemljemerec po katastrski mapi. Obe stopnji sta

zavrnil ta predlog, ker da je navedena sodba zgolj ugotovitvena in ne daje izvršilnega naslova.

V tem so se mejna znamenja, s katerimi je sodišče označilo v nespornem postopku pod Nc I 79/23 ugotovljeno mejno črto, že skoro zgubila in zato je N. predlagal njih obnovitev. Obe stopnji sta temu predlogu ugodili. Nato je M. pod C 144/27 zopet vložil tožbo na priznanje meje in stavil sledeči tožbeni zahtevek: »Toženec N. je dolžan:

1. dovoliti, da določi mejo med zemljiško parc. št. 896 d. o. G. in tožnikovimi zemljiškimi parcelami št. 897/2 in 897/3 iste d. o. uradni zemljemerec po katastrski mapi v smislu dogovora sklenjenega leta 1921. vpričo župana J. N. v G. z učinkom, da najdena črta v naravi neprizivno loči tožnikovo lastnino od toženčeve;

2. izročiti posest parcele števil. 897/2 in 897/3 tožniku do te po uradnem zemljemercu določene mejne črte;

3. se v bodoče vzdržati vsakega dejanja, s katerim bi kratil tožnikovo last in posest preko te mejne črte in

4. povrniti tožniku pravdne stroške, vse v 14 dneh pod izvršbo.

Prvi sodnik je zahtevek zavrnil, in sicer razen iz razlogov navedenih že v letniku 1926., tudi zato, ker je stvar že razsojena in nesklepčna, t. j. ker je zahtevek sam nepotreben. Druga stopnja je potrdila sodbo prvega sodnika, toda le, ker je pogodba neveljavna, češ »da je zemljemerec po tem zahtevku razsodnik, ker naj od njega najdena mejna črta v naravi neprizivno loči tožnikovo lastnino od toženčeve. Pri tem stvarnem položaju bi bila vsaka sodba rednega sodnika odveč, ker bi slednji le posvedočil to, kar je zemljemerec neprizivno že sam določil, tako, da bi bil pravi sodnik v istini zemljemerec. Za tak od tožnika za zemljemerca zamišljen položaj pa manjka pismenosti v pogodbi na razsodnika...«

Stol sedmorice je z odločbo z dne 14. maja 1929, Rv 264/28 ugodil tožbenemu zahtevku v celoti. Izpustil je v izreku le v točki 1. končne besede »z učinkom, da najdena črta v naravi neprizivno loči tožnikovo lastnino od toženčeve«. Razlogi so nastopni: »O razsodniku v smislu § 577 c. p. r. je moči govoriti le tedaj, če naj dotični zasebnik reši med strankama pravni spor. Pravni spor o meji med parcelama, ki jih navaja tožbeni zahtevek je pa med strankama že rešen. Rešili sta ga namreč stranki sami, in sicer s poravnavo, da veljaj med temi zemljiškimi parcelami meja po katastrski mapi, ki jo v naravi poišči po tej mapi uradni

zemljemerec. S tem dogovorom je torej pravni spor med strankama odpravljen. Uradni zemljemerec nima nič več razsojati. Le kot izvedenec ima na podlagi, ki sta jo stranki sami določili, izkazati jima v naravi mejo, ki jo kaže mapa. Zemljemerec naj torej ugotovi zgolj neko dejanstvo, ki je po volji strank zanj pravno važno. Ni pa razsojnik, marveč le od obeh strani določeni izvedenec, pomočnik strankam v izvedbi njunega dogovora (ali je zemljemerec obsojen?). Na tem nič ne spremeni, če je tožitelj na razpravi prvotni tožbeni zahtevek »preciziral« v smislu, da določi mejo uradni zemljemerec z učinkom, da loči najdena črta v naravi neprizivno tožiteljevo lastnino od toženčeve. Če bi šel ta tožbeni zahtevek za tem, da veljaj neprizivnost tudi v primeru, da uradni zemljemerec iz kateregakoli razloga ne odmeri meje po katastrski mapi, dalo bi se morda govoriti o tem, da je razsodnik, ker bi odločil on mimo in preko tega, kakor sta zamislili ureditev svojega spora stranki sami. Toda na pomnani dostavek se nanaša na predhodni del tožbenega zahtevka, ki jasno določa odmeritev meje po katastrski mapi. V tem primeru bi bila poravnava pravilno izvršena in ni prav uvideti, s čim naj bi se toženec temu na podlagi poravnave mogel upirati. Razsodnik pa zemljemerec iz izvedenca, pomočnika s tem dostavkom potemtakem ni postal.

Pravno zgrešeno je torej naziranje prizivnega sodišča, da gre za pogodbo na razsodnika v smislu § 577 c. p. r. in da je napominana poravnava med strankama radi tega neveljavna, ker ji nedostaje po § 577 c. pr. r. potrebne pismene oblike. Revizijski razlog § 503/4 c. p. r. je torej osnovan.

Da pa je bila sklenjena med strankama poravnava, kakor to tožitelj v tožbi izvaja, in da je poravnava takšne vsebine, to je med strankama že pravnomočno in obvezno za obe strani razsojeno v pravdi C 178/23. Razlika med sedanjo pravdo in predhodno pravdo C 178/23 je le v tem, da je bil v le-tej tožbeni zahtevek zgolj ugotovitven, ki tožitelju ni dal izvršilnega naslova, dočim je sedanji tožbeni zahtevek dajatven, ki naj da tožitelju izvršilni naslov, da izvede ugotovljeno poravnavo. O pravnem obstoju in vsebini poravnave v sedanji pravdi potemtakem ni več razpravljati. Izključeni so prigovori, ki se nanašajo na poravnavo za časa njenega sklepanja, tako od tožiteljeve, kakor od toženčeve strani.

V sedanji pravdi je povsem tem moči samo presojati o tem, ali ustreza tožbeni zahtevek med strankama ugotovljeni poravnavi. Če se primerjajo z vsebino poravnave posamezni

zahtevki, ki se uveljavljajo, se pokaže, da vsi ti zahtevki stvarno in pravno ustrezajo poravnavi. Radi tega je bilo tožbenemu zahtevku ugoditi. Pripominja pa se, da je bilo izločiti napominani dostavek v preciziranem tožbenem zahtevku, ker je po gornjem povsem nepotreben in samo moti...«

Človek — tudi pravnik bi na prvi pogled mislil, da je sedaj konec in da je zmagoviti M. izvojeval svoj zahtevek ter pospravil laborike svojega napora. Ni mu bilo dano. Predlagal je sicer pod E 266/29 izvršbo v smislu § 351 i. r., da postavi mejnike uradni zemljemerec po katastrski mapi, toda N. se je med tem sporom postaral in je na žalost izročil vso svojo domačijo s sporno zemljo in mejo vred svojemu sinu. Sodišče je zavrnilo izvršilni predlog ne le iz razloga, da proti sedanjemu posestniku (in morda lastniku) ni izvršilnega naslova, marveč tudi zato, ker bi predlagane izvršbe celo proti propadlemu N. ne bilo dovoliti. Po § 351 i. r. določa namreč mejo sodnik po določbah §§ 841 — 853 o. d. z., k temu poslu si sme seveda privzeti izvedenca zemljemerca, ako mu ga je treba. Tukajšnja sodba pa pravi, da naj določi mejo uradni zemljemerec. Na podlagi te sodbe utegne torej pozvati zmagoviti tožnik brez sodelovanja sodišča zemljemerca, da izkaže mapno mejno črto v naravi. Pristanek mejaša — toženca — v to, je v sodbi. Edino, ako bi se toženec (obsojenec) temu še upiral, n. pr. da bi oviral zemljemerca pri tem delu, bi dal povod za izvršbo, ki bi jo bilo predlagati v smislu §§ 355 in 357 i. r. V tem primeru bi pa prisostvoval izvedbi zemljemerčevega dela ne sodnik, ampak sodni izvrševalec, čigar naloga bi bila, da omogoči zemljemercu poslovanje in da zabrani toženčevo oviranje. Meja bi bila torej zemljemerčevo delo, v katerega se seveda izvrševalec vtikati ne more in ne sme.

S tem je prišel spor do svojega neslavnega konca.

Poglejmo si sodbeni izrek najprej s stališča propadlega N., t. j. nepravnika, ki občuti predvsem gospodarske posledice sodbenega izreka, ob katerem se mu vežba njegov pravni čut. Med dolgoletno pravdo se je že sprijaznil z ugotovitvijo, da se je res poravnal z nasprotnikom leta 1921. na mapno mejo, torej se ž njim resno dogovoril, da jima bo uradni zemljemerec pokazal, kod gre med njunima koso- ma mapna mejna črta, ve pa tudi, da tega zemljemerec do danes za njega obvezno še ni storil. Ne ve še, kje in kod bo tekla dejansko meja in že mu drugi odstavek sodbe prepoveduje posegati v prostor, ki v naravi ni določen. Pa

to ne bi bilo hudo, le naj potrpi, to bo že zvedel, ako se bo namreč nasprotniku ljubilo, kmalu izkoristiti v sodbi dano dovoljenje, utegne pa tudi pustiti, da toženec v negotovosti cepeta. Kajti jako dvomljivo je, ali bi smel propadli toženec, da se reši negotovosti, koj sam pozvati zemljemerca, da mu pokaže potek mapne črte v naravi, in na tak način izpolniti sodbo z veljavnostjo tudi za tožilca. Iz besedila sodbe tega ni posneti.

Hujše pa je, da mora propadli toženec, ki še ne ve, kje poteka meja, ne ve, preko katere črte ne sme segati, ne ve, kaj sme storiti in kaj mora opustiti, še plačati stroške — in to boli in sicer tem bolj, ker je moral plačati stroške že prej, kot se je tožnik poslužil prvega izreka sodbe in si dal pokazati potek mapne črte v naravi. Bolelo pa bi še bolj in zaskalelo morda celo sodnika, tvorca te sodbe, ako bi se pripetilo, da pade — kar je prav mogoče, ali vsaj izključeno ni — ona famozna mapna črta tja, koder že sedaj poteka meja v naravi, da torej ne dobi zmagoviti tožnik ničesar in propadli toženec ne zgubi ničesar, ali pa celo — kar bi bilo višek vse stvari, da pade mapna črta še onkraj sedanje meje v svet zmagovitega tožilca, tako da bi tožnik dejansko zgubil pravdo, stroške pa le dobil. Trdno mora biti toženčevo zaupanje v obstoječe pravosodje, ako se mu v tem primeru ne bi omajalo.

Ako ima sodba take čudne praktične posledice, potem je gotovo, da je nekje usodepolna hiba, ki povzroča tak nemogoč zaključek.

Sodbeni razlogi sami nehote vzbujajo misel, da niso prav iskreni, zlasti, ker ne dajo edine in vedno pričakovane ugotovitve, da je taka poravnava, torej pogodba take vsebine sploh veljavna in obvezna za obe stranki, ampak se temu v predzadnjem odstavku naravnost izognejo s tem, da se sklicujejo na prvo sodbo v tej stvari, izdano pod C 178/23, češ, da je že pravnomočno in za obe stranki obvezno razsojeno, da obstoji med strankama poravnava takšne vsebine. — Da so pa take poravnave vobče veljavne in da je tudi ta poravnava veljavna in obvezna, tega ne pove ne ta sodba in tudi ne prva. Druga sodba je to spregledala ter daje prvi sodbi vsebino, ki je nima ter se smatra na njo vezano, kar je nadaljevanje prvega zla.

Izrečno pravi druga sodba, da je v smislu te poravnave poslujoči zemljemerec le izvedenec in pomočnik strankam, katerim ugotovi zgolj dejstvo po volji strank za nju pravno važno, namreč mapno črto preneseno v naravo. Da, to je

res, toda na tem dejstvu — na mapni črti visi morda sporni kos zemlje, kakor na znani ukradeni vrvi krava, in zato ni glavna stvar to dejstvo, ampak zemlja, za katero je šla poravnava. Predmet poravnave — pogodbe ni le ugotovitev mapne črte v naravi, ker bi ta ugotovitev sama posebi brez nadaljnjih posledic tudi ne imela nobenega smisla, ampak bistvena stvar pogodbe je tisti kos zemlje, ki je za sedaj še v nesporni posesti toženca ter ga bo ta prepustil v posest in last tožniku, ako se izkaže, da je ta kos na tožnikovi strani izkazane mapne črte. Dogovor, da bo uradni zemljemerec v naravi pokazal, kod poteka v mapi zarisana mejna črta, je le del glavne pogodbe, komu naj pripade sporni kos zemlje. Pri tej pogodbi za zemljo pa je ugotovitev črte ne le pravno važno dejstvo, ampak sploh bistveno dejstvo, bistveni del pogodbe, brez katerega sploh ni pogodbe. Iz tega sledi, da postane dogovor med našima strankama sklenjena pogodba šele, kadar obsega že tudi ta bistveni znak. Dokler tega ni, ni moči govoriti o veljavni in obvezni poravnavi — pogodbi, kakor ni mogoče govoriti o veljavni in obvezni kupni pogodbi, dokler ni med strankama določena tudi cena. Tudi cena je ne le za stranke pravno važno dejstvo, ampak bistveni del pogodbe, ki ga utegne po § 1056 o. d. z. v smislu dogovora strank določiti druga oseba. Toda dogovor strank, da bo drugi določil ceno, ni zase pogodba, še manj veljavna in obvezna pogodba, s katero bi bilo mogoče eno stranko, ki si je premislila in odstopila od dogovora odnosno preklicala svoj pristanek, prisiliti, da pristane na določitev bistvenega dela, ki še manjka za sklep pogodbe. Ali naj velja za poravnave napominane vrste kaj drugega? Kje v zakonu je to utemeljeno? Dočim označujejo običajno razlogi vrhovnega sodišča točno paragrafe, na katere opirajo sodbo, nam ta sodba ne navaja nobenega, to pač zato, ker sploh ni v zakonu mesta, na katero bi se mogla ta sodba opreti.

Očividno je, da tiči odločilna hiba v tem, ko razlogi pravijo, da ste stranki pravni spor rešili sami z napominano poravnavo, ko je vendar toženec oporekal ne samo, da je ni sklenil, marveč, da je tudi neveljavna in zanj neobvezna. Ali je ta poravnava sploh že sklenjena, že perfektna, da imata stranki iz nje že iztožljive pravice? Da je poravnava dvostransko obvezna pogodba, s katero stranke sporne ali dvomljive pravice tako ugotove, da se zavežejo druga drugi kaj dati, to nam pove § 1380 o. d. z. Tudi poravnava mora imeti vse znake pogodbe. Pravni spor o meji ni le spor o

tem, kod poteka mapna meja, ampak predvsem, čegav je določen kos zemlje, ki ga vsaj nasproti drugi stranki omejuje sporna mejna črta. Vsaka spornih strank zatrjuje svojo lastninsko pravico do spornega kosa, ki temelji na kakršnemkoli naslovu, po katerem se vobče pridobi lastnina. Druga drugi osporavata zatrjevani naslov in potem se dogovorita, da odpravita spor, poravnavo in premenita sporazumno pravni naslov za lastnino do spornega kosa, kajti hočeta biti in bosta po sklenjeni poravnavi lastnik, odnosno lastnika na podlagi poravnave. Kdaj postane ta poravnava perfektna? Ali tedaj, ko se stranki dogovorita, da jima bo sporno stvar, predmet spremenila v nesporno ta ali ona oseba, ta ali ona okolnost, ali nastop tega ali onega pogoja, ali šele tedaj, kadar se je to že zgodilo. Po mojem mnenju ne more biti dvoma, da šele v zadnjem primeru. Brez vsakega pomena je, ali je odločilna okolnost več ali manj gotova, ali pa po naravnem poteku stvari popolnoma gotova, samo, da leži v bodočnosti. Najsi dogovorim z nasprotnikom poravnavo, da bo sporni kos zemlje nesporno njegov, kakor hitro zaide danes solnce, kar smatram za popolnoma gotovo dejstvo, bo vendar stopila poravnava v veljavo šele z nastopom tega dejstva. Ne spreminja na stvari tudi nič, ako bi hotel trditi in smatrati za res, da je z dogovorom na mapno črto že sedaj, torej v trenutku dogovora, predmet končno določen. Določljiv je, ali določen ni. Dogovor — pogodba, katere predmet sicer ni določen, pač pa na kakršenkoli dogovorjen način določljiv, je sicer veljavna, toda le pod pogojem, da se predmet tudi v resnici določi, prej nepopolna pogodba mora postati popolna. V obravnavanem primeru stranki ne poznata točno predmeta poravnave, poznata ga le v skrajnih obrisih, določil bi ga šele zemljemerec. Kako ga bo določil, to je povsem stvar njegovih zmožnosti in vestnosti in gotovo ni izključena možnost, da bosta dva zemljemerca iz iste mape ugotovila različne črte. Prezreti pa ni, da noben zemljemerec, tudi uradni ne, ni dolžan vsled zasebne pogodbe med dvema strankama se dati uporabljati za izvedenca ali pomočnika. Ali je treba še nadalje dokazovati, da bistveni del poravnave še ni določen, da pogodba še ni popolna, ko je vendar lahko mogoče, da nikdar ne bo in to tudi vkljub tej sodbi. Kajti tudi sedaj, ko ima zmagoviti tožnik to sodbo v rokah, je lahko mogoče, da ne dobi nobenega uradnega zemljemerca, ki bi mu hotel biti izvedenec ali pomočnik in določiti mejo po katastrski mapi. Izvršljivost, prav izvedba glavnega sodbenega izreka,

je torej povsem odvisna od dobre volje druge osebe. Prezreti tudi ni že mimogrede omenjene možnosti, da pade najdena mapna črta v sedaj nesporno tožnikov svet, ki bi potem pripadal tožencu. Ta ga ne zahteva in (teoretično ter dejansko) tudi noče. Ali je morda obsojen ga vzeti? Vsa sodba izhaja iz povsem napačne domneve, da mora mapna črta pasti tako, da vzame tožencu nekaj sveta. Najbrže bo (kajti tožnik je predvidoma to že prej poizvedel in zato se poganja zanjo), toda brezdvomno to ni, vsaj tako ne, da bi bila izključena tudi druga možnost.

Poravnava je torej (in z njo vred sodba) nepopolna, manjka ji še bistvena okolnost, namreč v naravi izkazana mejna črta in zato iz nje še ni za stranko one obveznosti, ki izvira iz popolne perfektne pogodbe. Sodba, kakršna je gornja, v bistvu ne prisoja predmeta poravnave (pogodbe), ampak nalaga tožencu ono dopolnitev, ki manjka popolni obvezni pogodbi, ga torej obsoja, da mora pogodbo — poravnavo, ki jo je započel z nasprotnikom, pa še ne dokončal — pozitivno končati. Obsoja ga pa nadalje že takoj na vse posledice perfektne pogodbe in sicer tako, kakor da bi bil to pogodbo že kršil in da je že gotovo, da bo moral odstopiti tožniku kos zemlje, ki jo sedaj še poseduje. Toda danes še ne ve nobena stranka, kje poteka mapna meja v naravi, nobena stranka ne ve, ali je toženec segel preko nje, nobena stranka ne ve, ali in katero zemljo naj izroči toženec tožniku, edino to vesta obe, da je moral toženec plačati tožniku stroške.

V tem primeru se je ponovno razmotrivalo vprašanje, ali je zemljemerec izvedenec, pomočnik, prijateljsko blagohotni razsojevalec, kakor ga ima v mislih § 1056 o. d. z., ali je razsodnik. Glede na to bi bilo pomisliti še tole:

Sodbeni razlogi ga imenujejo pomočnika in sodbeni izrek samovoljno izločuje iz tožbenega zahtevka besede »da določi mejo uradni geometer z učinkom, da loči najdena črta v naravi neprizivno tožiteljevo lastnino od toženčeve, ker je povsem nepotreben in le moti« — s čemer je rečeno, da se ta učinek razume sam ob sebi. Imali stranka kakšen pomoček zoper zemljemerčevo odločitev? In, če ta očitno pogrešno določi mapno mejo, recimo v korist p r o p a d l e g a t o ž e n c a? Ali more tožnik s to sodbo pozvati drugega in tretjega zemljemerca? Ali utegne katera izmed strank ugovarjati, da mapna meja ni strokovnjaško določena? Ali ima sploh pripomoček zoper morebitno samovoljo zemljemerca? Ako ga ima katera izmed strank, najsi bo

tožnik ali toženec, potem vprav ni doseženo to, kar je zahteval tožnik, da namreč najdena črta neprizivno loči zemljo obeh, in kar se po sodbenih razlogih razume samo ob sebi. Da bi pa ne imel nobenega pomočka zoper zemljemerca, ki dela nevešče, malomarno ali zlonamerno, se pa vendar pravi zdravemu razumu.

Razlogi sami že omejujejo neprizivnost, češ, da velja ta neprizivnost le za primer, da določa zemljemerec mejo po mapi, ne pa za primer, ako bi jo iz kateregakoli vzroka ne odmeril po katastrski mapi. To kaže, da že sodba sama slutiti neko negotovost. Implicite priznava možnost, da bi tudi po izvedbi sodbe še utegnili biti spori o tej razsojeni stvari, ne misli pa sodba na to, da je že ob pojmu izvedenca samo ob sebi podana možnost, ako tudi odmerja mejo po katastrski mapi, da pride vsak izvedenec do svoje črte, ki je lahko različna od črte drugega izvedenca. Kdaj je potem podana neprizivnost — kolika pomota v izvedenskem mnenju je dopustna, da je izrek nepriziven? Najsi je pozvani zemljemerec stvar izvršil še s tako preciznostjo, vendar je za vsako stranko dana teoretična možnost za trditev, da v naravi izkazana mapna črta ne ustreza v mapi narisani, in da jo da preizkusiti — seveda le v sporu z nasprotno stranko. In tako torej spor kljub sodbi ni rešen.

Mimogrede naj omenim tukaj za one, ki prisegajo na mapo, češ, da je edino iz nje mogoče posneti pravilne meje, da se nahaja vprav v teh spisih skica zemljemerca, ki ga je, kakor zgoraj povedano, pozval tožnik, da določi mapno mejo v naravi. V tej skici je narisal zemljemerec črto, ki jo je v naravi našel kot pravo, to je kot ono, ki ustreza mapni meji. In ta črta ne pada na ono črto, ki je v mapi, in tudi ne na ono, ki jo je določil sodnik v naravi o priliki ugotovitve meje v nespornem postopku, ampak nekako v sredino. Zemljemerec je moral torej mapo predhodno podvreči svoji strokovnjaški preizkušnji. Po tej je videl, da prava mapna meja ne poteka tam, koder jo kaže mapa, ampak precej v stran, da je torej treba najprej popraviti mapo, da bo prav kazala, potem pa šele izkazati mapno mejo. Iskanje mapne meje je torej ne le mehaničen prenos ene same črte iz mape v naravo, kakor to včasih delajo občinski in drugi »tudi izvedenci«, ampak je treba zato strokovnjaško izvežbanega znanja. Glede na to se bo pač težko odločiti imenovati zemljemerca, kadar posluje v napominanem smislu, le pomočnika, ampak mu bo treba priznati, da se že močno bliža razsodniku, odnosno da je vendarle razsodnik. Kot takega

ga običajno stranke hočejo imeti in, da ga imajo, zato morajo skleniti temu primerno po zakonu zahtevano pismeno pogodbo.

Kakor se vobče od sodnika zahteva, da ne vztraja samoljubno v napačnem naziranju, da marveč moško prizna svojo morebitno zmoto ter se priključi bolj utemeljenemu naziranju, tako bi moralo tudi vrhovno sodišče zavreči pomotno prvo sodbo in uveljaviti boljše in to tem prej, ker vsaka končna sodba vrhovnega sodišča stvar zase konča in ni prav nič nujno, da bi morala biti podlaga prihodnji odločbi.

Napačno je bilo, da je prva sodba ugotovila nekaj (namreč obstoj dogovora), česar ni zahtevala nobena stranka, napak je bilo, da se prva sodba ni jasno izrazila, da je taka poravnava — pogodba veljavna in obvezna; napak je bilo, da se je druga sodba sploh ozirala na prvo in še vrh tega smatrala, da ugotavlja prva sodba veljavnost in obveznost poravnave, napačno je, da smatra sodba, da bo vsak uradni zemljemerec, mereč po mapi, našel isto črto, napačna je domneva, da bo ta črta v naravi padla tako, da bo toženec v zgubi. Vse te napačne domneve so morale roditi tak nezadržan zaključek.

Zato bo treba tudi popraviti iz prve sodbe posneti in, kakor v začetku omenjeno, objavljeni zaključek, da je tožbeni zahtevek, »da je tožitelj lastnik zemljišča, kakor kaže mapna meja, dovolj določen«. Nasprotno moramo priznati, da je poravnava na mapno mejo le mogoča kot pogodba na razsodnika, ali pa je nepopolna pogodba, ki postane popolna šele tedaj, kadar je naprošeni izvedenec — pomočnik ali prijateljski razsojevalec že izrekel svoje mnenje, že pokazal mejno črto v naravi. Veljavnost in obveznost tako končno sklenjene pogodbe je pa presojati, kakor vsako drugo pogodbo.